

Vahva potilasturvallisuus- kulttuuri korostuu poikkeustilanteissa

Pitkäjänteinen potilasturvallisuustyö on vähentänyt haittatapahtumien määrää, mutta koronapandemian aikana mittareissa on valitettavasti näkynyt huononemista. Hoitokäytännöt ja turvallisuusohjeet ovat muuttuneet jatkuvasti, eikä potilaita ole voinut hoitaa tutkittuun tietoon nojaten.

Teksti: Saara Ketola

ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri, tekonivelkirurgian asiantuntijalääkäri, apulaisylilääkäri, potilasturvallisuusjohtaja, Tekonivelsairaala Coxa

Koronapandemian aikana hoito- ja suojatarvikkeista on ollut pulaa, mikä on asettanut sekä potilaita että henkilökuntaa vaaraan. Henkilökunnalla on ollut lisäksi pelko omasta sairastumisestaan sekä taudin levittämisestä potilaisiin tai omaan perheeseen. Pandemia on myös korostanut terveydelistä epätasa-arvoa.

Pandemian aikana haittatapahtumista raportointi on vähentynyt. Potilasturvallisuuden rutiineille ei ole ollut aikaa ja on luovuttu turvallisuuskävelyistä, toimipaikkakouksista sekä haittatapahtumailmoitusten tekemisestä.

Tilastojen mukaan haittatapahtumia on kuitenkin ollut määrällisesti tavallista enemmän:

- **Painehaavoja** (kasvua jopa 40%, lääkintälaitteisiin liittyviä, mahallaan hoidetuilla potilailla rintakehällä ja kasvoilla)
- **Keskuslaskimokatetreihin liittyviä infektioita**
- **Katetreihin liittyviä virtsatieinfektioita**
- **Kaatumisia** (erityisesti sisätautiosastoilla, ehkä johtuen vierailurajoituksista, suojavarusteiden tarpeesta sekä vähentyneistä potilas-kontakteista ja läsnäoloista potilashuoneissa)
- **Lääkehoitovirheitä** (erityisesti laimennettavissa lääkkeissä, ehkä johtuen korvaavista valmistus- ja jakokäytännöistä, joita on jouduttu käyttämään suojavarusteiden pukemisen ja riisumisen välttämiseksi)

Myös **läheltä piti -ilmoitukset** koskien tiedon tai osaamisen puutetta ovat lisääntyneet (korvaava henkilökunta on joutunut hoitamaan potilaita, joita ei tavallisesti hoida).

Elektiivistä kirurgiaa on suunnitellusti vähennetty ja samalla on vähentynyt myös työkokemus. Taitotason lasku saattaa tulevaisuudessa altistaa virheille. Myös elektiivisen toiminnan hoitovelka on potilaille haitta.

Koko terveydenhuoltojärjestelmä on joutunut venymään. Sitkeyttä, jaksamista ja joustavuutta on vaadittu sekä yksilön että organisaation tasolla. Poikkeustilanteissa ohjeiden ja turvallisuussuosistusten merkitys korostuu. Järjestelmistä on noussut esiin puutteita ja odottamattomia ongelmia. Henkilökunta on kokenut laadun ja potilasturvallisuuden heikentyneen hoitotyössä.

Avainvaatimuksena yksilö-, tiimi- ja organisaatiotasolle ovat:

- **Ennakointi** – kyky ennustaa, että jotain pahaa saattaa tapahtua
- **Suoriutuminen** – kyky estää pahan tilanteen muuttuminen vielä pahemmaksi
- **Toipuminen** – kyky elpyä vaikeasta tapahtumasta

Vahva potilasturvallisuuskulttuuri näyttää tärkeysensä nimenomaan poikkeustilanteissa. Turvallisuuden ja laadun tulee olla sisäänrakennettuna organisaatioiden strategiaan. Sitä tulee voida mitata ja parantaa.

Saara Ketola

Voiko silti sanoa, että vaikka korona on ollut haaste, se on meille myös mahdollisuus? Se on paljastanut sosiaali- ja terveydenhuollon vahvuuksia. Turvallisuuskulttuuria, läpinäkyvyyttä ja inhimillisyyttä tulee rakentaa ja vahvistaa edelleen. Tässä meillä ei ole varaa odottaa pandemian loppua. ○

Viitteet:

- Andel et al. Safety implications of different forms of understaffing among nurses during the COVID-19 pandemic. *Adv Nurs.* 2022 Jan;78(1):121-130. doi: 10.1111/jan.14952. PMID: 34240461
- Fleisher et al. Health Care Safety during the Pandemic and Beyond - Building a System That Ensures Resilience. *N Engl J Med.* 2022 Feb 17;386(7):609-611. doi: 10.1056/NEJMp2118285. PMID: 35148040
- Lombardi et al. Exploring Changes in Patient Safety Incidents During the COVID-19 Pandemic in a Canadian Regional Hospital System: A Retrospective Time Series Analysis. *J Patient Saf.* 2022 Feb 8. doi: 10.1097. PMID: 35135983
- Nymark et al. Patient safety, quality of care and missed nursing care at a cardiology department during the COVID-19 outbreak. *Nurs Open* 2022 Jan;9(1):385-393. doi: 10.1002/nop.2.1076. PMID: 34569190
- O'Brien et al. Lessons post-COVID from national and international approaches to safety and quality in healthcare. *Future Healthc J.* 2021 Nov;8(3):e602-e608. doi: 10.7861/fhj.2021-0158. PMID: 34888449
- Phillips et al. Quality and Patient Safety in an Atypical Year. *Methodist DeBakey Cardiovasc J.* Jul-Sep 2020;16(3):188-191. doi: 10.14797/mdcj-16-3-188. PMID: 33133353
- Rangachari et al. Preserving Organizational Resilience, Patient Safety, and Staff Retention during COVID-19 Requires a Holistic Consideration of the Psychological Safety of Healthcare Workers. *J.Int J Environ Res Public Health.* 2020 Jun 15;17(12):4267. doi:10.3390/ijerph17124267. PMID: 32549273